

BIOVEEM-bedrijven

Economische resultaten boekjaar 1999/2000

Wim Zaalmink, LEI - Lelystad

De biologisch melkveehouderij is, zelfs bij een kleinere bedrijfsomvang, gemiddeld tot beter rendabel dan de gangbare melkveehouderij. Het zijn echter vooral de overige opbrengsten die dit (relatief) positieve resultaat bepalen. Veel zal afhangen hoe de veehouder als manager het bedrijf verder gaat ontwikkelen.

Aan het project BIOVEEM namen in het boekjaar 1999/2000 tien bedrijven deel. Het merendeel van deze bedrijven is gelegen op zandgrond (zeven stuks), terwijl daarnaast twee bedrijven op klei gelegen zijn en één bedrijf op veen. De bedrijven variëren sterk in omvang: het kleinste bedrijf omvat 31 ha en het grootste 57 ha. Ieder bedrijf is karakteristiek in die zin dat elk bedrijf of ondernemer een eigen strate-

BIOVEEM-bedrijven hebben naast een economische ook een ecologische doelstelling

gie heeft die past bij ondernemer, gezin, bedrijfsstructuur en omgeving om te voldoen aan de economische, ecologische en sociale duurzaamheidsdoelstellingen. Hierdoor heeft in feite elk bedrijf ook een eigen verhaal.

Dit artikel gaat niet in op deze eigen verhalen, maar beschrijft de economische resultaten van de groep van bioveebedrijven en gaat in op verschillen met gangbare melkveebedrijven of op onderlinge verschillen. De resultaten van de groep bioveebedrijven wijken over het algemeen weinig af van die van andere biologische, gespecialiseerde melkveebedrijven zodat met dit artikel tevens een indruk wordt gegeven van de rentabiliteit van de biologische melkveehouderij in het algemeen.

Tabel 1 toont enkele algemene kengetallen van de bedrijven. De groep bioveebedrijven is in het laatste boekjaar door een wisseling van bedrijven anders van samenstelling. Gewijzigde kenmerken in het laatste jaar t.o.v. vorig jaar kunnen dus worden veroorzaakt door zowel verandering van de bedrijven zelf als ook doordat nieuwe bedrijven het gemiddelde beïnvloeden.

De totale oppervlakte van de bioveebedrijven is met bijna 43 ha zo'n 8 ha groter dan die van gangbare melkveebedrijven. Het aantal melkkoeien verschilt niet veel, maar de totale melkproductie per bedrijf is op deze bedrijven ca. 70.000 liter melk lager. De melkproductie per ha is op de bioveebedrijven bijna 8500 kg melk per ha, terwijl dit op de gangbare bedrijven 12.600 kg melk bedraagt. Deze intensiteit varieert op de bioveem-bedrijven sterk van bijna 5000 kg melk per ha tot 11.000 kg per ha. Het meest extensieve bioveem-bedrijf is zo goed als zelfvoorzienend, ook voor krachtvoer. De melkgift per koe is ongeveer 1000 kg lager dan gangbaar. Ook de hoeveelheid jongvee per melkkoe is op de bioveem-bedrijven beduidend lager: 6,7 stuks jongvee per 10 melkkoeien tegenover 8,7stuks op gangbare bedrijven. De krachtvoergift is zo'n 1000 kg per koe lager. De bioveem-bedrijven zijn alle gespecialiseerde melkveebedrijven. Van de tien bedrijven zijn er drie bedrijven met alleen grasland, één bedrijf met naast grasland ook nog maïs en zes bedrijven die gras en/of maïs en andere voedergewassen zoals luzerne en voedergranen verbouwen.

Tabel 2 bevat de economische resultaten van de groep bioveem-bedrijven, met daarnaast de voorlopige gemiddelden van

Tabel 1 Kenmerken bioveebedrijven en gespecialiseerde gangbare melkveebedrijven (1999/2000 t.o.v. 1998/1999)

	Bioveem		Gangbaar gespecialiseerd melkvee (LEI)	
	1998/99	1999/00	1998/99	1999/00
Oppervlakte (ha)	42,2	42,8	34,0	34,9
Grasland (ha)	37,7	36,9	28,1	28,2
Aantal melkkoeien	55	54,6	53,9	56,6
Totale melkproductie (x 1000 kg)	340	363	400	430
Melkproductie per ha (kg)	8060	8488	11730	12628
Melk per koe (kg)	6165	6651	7400	7601
Krachtvoer per koe (kg)	1161	1181	2240	2152
Stuks jongvee per koe	0,59	0,67	0,87	0,87

het gemiddelde gangbare melkveebedrijf uit het Bedrijven Informatie Net van LEI voor de boekjaren 1998/99 en 1999/00. Deze resultaten worden weergegeven per 100 kg geproduceerde melk.

Melkopbrengsten

Er is één bedrijf dat zelf de melk verwerkt tot kaas. Dit bedrijf

is niet in het overzicht opgenomen, omdat het een sterk afwijkende kosten/opbrengstenstructuur heeft. De melkopbrengsten van de overige melkleverende bioveebedrijven variëren van 80 tot 84 cent per liter melk. Deze verschillen worden mede veroorzaakt door verschillen in gehalten in de melk (vetgehalte varieert van 4,0 % tot 4,3 % en eiwit van 3,32 % tot 3,48 %). Overigens zijn deze gehalten lager dan bij gangbaar

Tabel 2 Kostprijs van melk van bioveebedrijven, overige biologische melkveebedrijven en van gangbare (LEI) bedrijven in 1998/99 en 1999/00 (gld/100 kg)

	Bioveem		Gangbaar LEI	
	1998/99	1999/00	1998/99	1999/00
Aantal bedrijven	8	9*)	290	437*)
<i>Opbrengsten</i>				
Melk	85,22	81,57	75,96	72,61
Omzet en aanwas	9,41	9,46	8,61	8,57
Overig	10,95	14,24	3,24	3,28
Totaal opbrengsten	105,57	105,27	87,81	84,46
<i>Kosten</i>				
Voer	14,88	12,58	13,01	12,21
Arbeid	43,82	40,65	34,53	34,80
Werk door derden	5,59	5,70	4,28	4,54
Machines, werktuigen, materialen	14,04	17,86	12,81	12,94
Grond en gebouwen	23,51	25,60	15,69	16,35
Quotum	5,72	5,15	9,55	10,93
Overig	15,45	16,27	15,72	18,44
Totaal kosten	123,01	123,81	105,59	107,31
Netto bedrijfsresultaat	-17,44	-18,54	-17,78	-22,85
Arbeidsopbrengst	26,38	22,11	16,75	11,95
Netto kostprijs	102,65	100,11	93,74	95,46

*) zelfzuivelaar niet in dit overzicht opgenomen

De melkgift per koe is op de BIOVEEM-bedrijven 1000 kg lager dan gangbaar

(voor zoveel vet en eiwit ongeveer 0,1 % lager). De biologische melkprijs volgt de prijsdaling van de gangbare melkprijs. Verder is de hoeveelheid eersteklasmelk van invloed op de melkprijs. Van de negen bedrijven weten zes bedrijven 100 % eerste klas melk af te leveren. De grootste verschillen in melkprijs worden nog steeds veroorzaakt door de afnemers van melk. De uitbetalingsprijzen verschillen nog sterk en de keuze van de afnemer is dus nog steeds van groot belang. De uiteindelijke melkopbrengst is voor de bioveem bedrijven gemiddeld 9 cent per liter hoger ten opzichte van de gangbare melkopbrengst.

Omzet en aanwas

De omzet en aanwas per 100 kg melk varieert zeer sterk van f 5,50 tot ruim f 14,- per 100 kg melk. Deze omzet en aanwas is afhankelijk van de melkproductie per koe (hoe hoger des te minder uitstoot per 100 kg), de jongvee- en vleesvee-bezetting per melkkoe en het vervangingspercentage. Dit vervangingspercentage is op de bioveembedrijven met 25 % beduidend lager dan op gangbare bedrijven (34 %). Verder speelt de opbrengstprijs per dier natuurlijk een rol. Deze opbrengstprijs is voor kalveren ongeveer gelijk; voor de koeien wordt gemiddeld f 200,- per koe meer ontvangen op de bioveembedrijven. De verschillen tussen de bedrijven is echter groot: er zijn twee bedrijven die de dieren goed in het biologische kanaal kunnen afzetten en deze ontvangen dan ook f 600,- per dier meer dan de gangbare prijs. De uiteindelijke post 'omzet en aanwas' is op de bioveembedrijven 90 cent per 100 kg melk hoger dan gangbaar.

Overige opbrengsten

De post 'overige opbrengsten' is op de bioveembedrijven aan-

zienlijk van omvang (14 % van de totale opbrengsten), zeker vergeleken met gangbare bedrijven. Deze overige opbrengsten zijn zeer divers van aard zoals werk voor derden, McSharrytoeslagen, beheersvergoedingen en inkomsten vanuit subsidieregelingen. Deze totale overige opbrengsten zijn 11 cent per kg melk hoger dan die van gangbare bedrijven. Vaak staan tegenover deze extra opbrengsten eveneens extra kosten, die echter moeilijk zichtbaar te maken zijn. Een voorbeeld hiervan vinden we bij de beheersvergoedingen. Als gevolg van beperkingen in de bedrijfsvoering wordt extra kosten gemaakt in de vorm van voeraankopen of extra arbeid.

Voerkosten

De voerkosten variëren van f 5,- tot f 19,- per 100 kg, en zijn afhankelijk van de intensiteit van het bedrijf. Het bedrijf met de laagste voerkosten streeft de zelfvoorzienendheid na en koopt nauwelijks krachtvoer aan. De krachtvoergift varieert van 90 kg tot 1800 kg per koe en exclusief het bedrijf met de zeer lage gift vanaf 1100 kg. De hogere krachtvoergiften vinden plaats op de bedrijven met hogere melkgiften per koe. De prijs per kg krachtvoer varieert van 45 cent tot 60 cent per kg (exclusief het zelftelende bedrijf), en is daarmee 16 cent hoger dan de gangbare krachtvoerprijs. De uiteindelijke voerkosten per 100 kg melk op de bioveembedrijven zijn nauwelijks hoger dan gangbaar; de hogere krachtvoerprijs en de lagere krachtvoergiften compenseren elkaar.

Bewerkingskosten

De bewerkingskosten bestaan uit kosten van (eigen) arbeid, mechanisatie en werk door derden. De kosten van arbeid bestaan uit betaalde arbeid en eigen arbeid (en gezinsleden). De bedrijven hebben opgegeven hoeveel uur per jaar aan het

bedrijf wordt besteed. Op basis hiervan worden de arbeidskosten berekend volgens een bepaald uurtarief. De arbeidskosten variëren enorm van 23 cent tot bijna 67 cent per liter; een spreiding die ook aanwezig is op gangbare bedrijven. De bedrijfsgrootte bepaalt in grote mate de arbeidskosten. Bij relatief kleine bedrijven met een volledige arbeidsbezetting worden deze kosten dus uitgesmeerd over relatief weinig liters melk en leiden dus tot hoge arbeidskosten per liter.

Daarnaast speelt de mechanisatie op eigen bedrijf een rol. Wanneer veel in eigen beheer wordt uitgevoerd moeten de loonwerkkosten dus lager zijn. Van belang is dan wel dat op bedrijven een duidelijke keus wordt gemaakt. Wat veelal gebeurt in de praktijk is dat men zowel een groot machinepark heeft, als dat men ook de loonwerker inschakelt. Dit leidt dan tot hoge bewerkingskosten (arbeid, machines en werktuigen en werk door derden). Dat op biologische bedrijven de bewerkingskosten hoger uitkomen, ligt voor de hand door de extensieve bedrijfsvoering. Ook vraagt de gehele bedrijfsvoering meer arbeid, zoals de teelt van krachtvoerachtige gewassen en de mechanische onkruidbestrijding. De post 'berekende en betaalde arbeid' bedraagt op de bioveebedrijven gemiddeld 40 cent per liter melk. Op gangbare bedrijven bedraagt deze post gemiddeld bijna 35 cent. De totale bewerkingskosten bedragen 64 cent op de bioveebedrijven tegenover 52 cent op gangbare bedrijven.

Grond en gebouwen

De kosten van grond worden berekend aan de hand van de waarde van de grond waarover een lage (grond)rente wordt berekend. De waarde van de grond wordt vastgesteld aan de hand van in de regio gebruikelijke verkoopprijzen. In geval van pacht wordt uitgegaan van de werkelijke pachtprizen. Extensieve bedrijven hebben over het algemeen hogere

kosten van grond en gebouwen doordat vooral de grondkosten over minder liters melk worden uitgesmeerd en dus leiden tot hogere kosten per 100 kg melk. Het verschil met gangbaar bedraagt ruim 9 cent per liter melk.

Quotumkosten

Aangekochte melk wordt in de systematiek van de LEI-boekhouding afgeschreven in een periode van zeven jaar. Gemiddeld zijn op de gangbare bedrijven de quotumkosten wederom toegenomen. Men blijft dus investeren in melkquotum. Van de bioveebedrijven hebben vier bedrijven de afgelopen jaren quotum aangekocht of geleased. De gemiddelde kosten van aangekochte of geleasede melk zijn ruim 3 cent per liter lager dan die van gangbare bedrijven.

Netto kostprijs

De netto kostprijs is het verschil tussen de totale kosten verminderd met andere opbrengsten dan melk zoals omzet en aanwas en overige opbrengsten. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat tegenover deze extra (overige) opbrengsten kosten moeten worden gemaakt die net zo hoog zijn als de opbrengsten. Wat resteert is dan de netto kostprijs voor melk. Deze varieert op de bioveebedrijven van 67 cent tot 117 cent per liter. De arbeidskosten en ook de spreiding daarvan spelen een grote rol. Exclusief de arbeidskosten varieert de kostprijs van 48 cent tot 71 cent per liter.

Op bedrijfsniveau zijn op de bioveebedrijven de opbrengsten uit de rundveehouderijtak ondanks de kleinere bedrijfsomvang nog circa f 13.000 hoger (vooral dankzij de hogere melkprijs). De overige opbrengsten doen nog een extra duit in het zakje met ongeveer f 20.000 meer. Hier staan wel iets hogere kosten tegenover. De arbeidsopbrengst van het bedrijf is echter circa f 20.000 hoger op de bioveebedrijven. 🏠

